

לאורו

בעזרת ד'

גליון 73
פקודי, היתשע"ט

עיונים לאור תורתו של מרן הרב אברהם יצחק הכהן קוק זצ"ל

אדם
ואמונה

ביקורת המקרא (ב)
הרב אורי שרקי

"ישוב
אל עצמו"

לברור את האוכל
יובל פרוינד

"בינו
שנות
דור ודור"

ר' יעקב גולדמן ז"ל מיפו
הרב יוחנן פריד

באור
צעיר

לסמן ✓ או סמיילי

אורו לילדים

השירה והגאולה
הרב שלמה לוי

ביאור
ל"אורות
התחיה"

**הכרת "סגולת ישראל" -
המסד לחיי העם**
הרב יהושע וייצמן

ערך השכל
הטבעי לקודש
אלדד פרי

ביאור
ל"אורות
הקודש"

"...האדם צריך להתאמץ שיהיה מלא כח חיים ואומץ גופני,
כדי שיוכל השכל לחול עליו בכל תגבורת ערכיו,
על פי הכלל של מכירי הטבע, נפש בריאה בגוף בריא..."

(הרב קוק, אורות הקודש א, ו)

אורו אלבנים

שלום לכם חברים,

המלים לאט ובסבלנות נוכל לראות שהמלים "מדברות אלינו".

נוכל גם לראות שבכל יום חלק אחר בתפלה נוגע בנו. לדגמה- לפני מבחן נבקש מה "חונן לאדם דעת", אם מושהו במשפחתנו לא חש בטוב נתפלל: "רפאנו רפואה שלימה".

מעבר לכך - נזכר שהתפלה היא מצוה גדולה ויקרה ומסרתה להחליף את עבודת הקרבנות עד שיבנה בית המקדש ומתפקדה לחבר אותנו לה' ממש כמו שעשו הקרבנות.

שנזכה ללכת לאורו. שלכם, אורי ומורי.

לכלנו יש רגעים בהם התפלה נובעת מעמק לבנו. לפעמים - כשאנחנו מתפללים על אדם חולה, לפעמים כשמלות התפלה מלוות במנגינה, ואנחנו נהנים לשיר אותן בשמחה. כמו בתפלת 'הלל' או 'קבלת שבת'.

למרות שאנחנו יודעים שהתפלה היא מצוה חשובה לא תמיד אנחנו מצליחים להתפלל בכונה.

על הרב קוק אמר הרב איסר זלמן מלצר: "ולואי והייתי מתפלל מנחה בערב יום הכפורים כמו שהרב מתפלל מנחה ביום חול רגיל".

איה נוכל גם אנחנו להתפלל בכונה? אם נתיחס בתשומת לב למלותיה ונאמר את

מחיי הרב

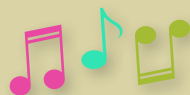
השלימו את החסר מתוך האיורים שלפניכם.

חפש הרב ושיבה ללמד בה. מקום בו ילמד עם חבורה של תלמידי חכמים ויגדל בתורה.

אל _____ הגיעו שמועות על ושיבה גדולה ומיוחדת. ושיבת וולוז'ין.

לא עברו ימים רבים והנער אברהם יצחק מצא את עצמו בפתח הושיבה. _____ הלמוד הנשמע למרחוק מלא את לבו _____ . כאן הוא מצא את שבקש.

המשך בשבוע הבא

נשמח לשמוע מכם: leoroletzeirim@gmail.com

שיחה בשנים

מורי: למדנו היום על מצות כבוד הורים. המורה ספרה לנו על צדיקים שהקפידו מאד על קיום המצוה.

אורי: את יודעת, מורי, גם הרב קוק היה מקפיד מאד על מצות כבוד הורים. למרות שהיה רב גדול, חשוב ועסוק - בכל בקר ובכל ערב היה הולך לבית הוריו, מבקר אותם ודורש בשלומם.

בכל פעם שאביו של הרב נכנס לחדרו היה הרב עומד ומתישב רק כשאביו התישב. גם אנחנו יכולים ללמד ממנו ולקיים את המצוה בהדור ובשמחה.

* מעובד מתוך אוצרות ראי"ה עמ' 27

מנפי הארץ: מבצר נמרוד למרגלות הר החרמון

השירה והגאולה

משנה כט, אורות התחיה

הרב שלמה לוי

"ברוך אתה בבואך לארץ חיים, אורח נעלה, משוררנו הגדול והאהוב מר ח"ן ביאליק, יברכך ד' מציון. באהבה ברה ותמה ובכבוד נעלה הנני מתכבד להושיט לך, אביר שירתנו, את ידי לברכה, בצעדך היום בראשונה על אדמת תחייתנו.

הכן משוררנו האהוב, לקראת טל חיים וחסד עליון חי ורענן... נשמה שירית, עורי, עורי, דברי שיר חי, לעם החי, המתעורר לקראת מקור חייו על אדמת מטעיו".
והוא ממשיך:

"...שירה נא, משורר אהוב לנו, מעתה על ישע גוי-ואלהיו. העירה כינורך, המלא. עז ועדנה, לשיר לנו שירת הארץ, שירת התחיה... שירה נא לנו על החיל והחסן, על העושר והכבוד, אשר לאלהי ישראל, בשמים ובארץ, בבקעה ובהר, בכרמל ובשרון, בחבל נחלתו. היה שמח ומאושר, משורר חביב ונחמד, במשוש תקות עמנו וארצנו..."

התשובה והשירה

בספר "אורות התשובה" הוא מתאר את הצורך הגדול במשורר הכותב על כך:

"רגשי התשובה בכל הוד יפעתם, בכל דכדוכי-נפשם היותר עמוקים, מוכרחים להגלות בספרות, למען ילמד דור התחיה את התשובה בעומק נפש, בתכונה חיה ורעננה, ושב ורפא לו."

אין הטבע מתגלה למשורר הישראלי בכל הדרו ויפיו מפני שבר האמה והרחקתה מהחיים הטבעיים הבריאים.

תפקיד השירה במהלך הגאולה

מרן הרב זצ"ל מבטא בכמה מאיגרותיו את רצונו העז בהקמת הישיבה המרכזית העולמית, שתוכל לגדל תלמידי חכמים בעומק ורוחב כשהם מחוברים לתקופה ולדור וכך הוא כותב:

"אין אני אומר, שכל בני הישיבה יהיו מלומדים גדולים בכל המקצועות, זהו דבר למעלה מן היכולת...! אבל בכללות - הישיבה חייבת היא ליתן לאומה כל מה שחסר לה, וכיון שבין כל הדברים המושכים את הלב בזמננו, והפועלים הרבה על החיים, היא הספרות והשירה..."

ולא תהיה עוד ברית כרותה שכל בעל כשרון ספרותי, וכל משורר מפורסם, מוכרח הוא להיות כופר ופושע-ישראל למפרע. את מגדל-תרמית זה אנו חייבים להרוס, ולהראות לכל באי עולם את ההוד השירי והנועם הספרותי, אשר יפרחו בהיותם משוקים ממקור חיי האומה הטבעיים והנאמנים, מקור מים חיים ד'."

באיגרת מיוחדת לרגל עלייתו לארץ של המשורר ח"ן ביאליק, מתאר מרן הרב זצ"ל את צפייתו ממנו:

הגיליון מוקדש לע"נ

ר' אברהם בן פריחה ז"ל • ר' יוסף בן תמו ז"ל • ר' יעיש בן אסתר ז"ל • ר' אברהם בן לאה ז"ל

והוא משוכנע כי:

"קיום יקום לנו משורר התשובה, שהוא יהיה משורר החיים, משורר התחיה, משוררה של הנשמה הלאומית ההולכת להיגאל".

בשיר בכותרת "משורר התשובה" מצפה מן הרב זצ"ל להופעת משורר התשובה שיתאר את כל רובדי החיים הפרטים והלאומיים של האומה.

משורר התשובה

הנולדת כבר?

ואם בשחקים עודנה

צורה שמה נשמתך

בצורר החיים,

מהרה רדה

ועורר כנורך.

ישמעו כל דכאי-לב,

יאזינו כל ערלי-רוח,

להמית נבליך,

ושבו וחי.

ואם ירצה משורר בעל כשרון להתמכר אל הטבע למרות כשלונה של האמה יוכל רק להטביע את עצמו בצד המוחש הגס שלה, אבל את יפיה השמימי לא יוכל לחוש בכל טובו והדר זיוו, כי כיון שירצה להתרום אל הספירה הרוחנית ירגיש שבר האמה וידם רוחו, תחת אשר בשקיעה החושית יוכל לשפח לפעמים את המצב ההוה של האמה. "מיום שחרב בית המקדש לא נראה רקיע בטהרתו, שנאמר: אלביש שמים קדרות ושק אשים כסותם".

הרב קובע כי משורר שלא יהיה מחובר אל ערכי הקודש של האומה הישראלית, ולא יבין מה 'מטרת העל' שלה, תישאר שירתו רק ברובד החיצוני של הארץ וקדושתה.

שהרי מיום שחרב בית המקדש ונסתלקה השכינה, כיסו ענני החומר את האור האלוהי המופיע בארץ ישראל, שדרכו ניתן להגיע להשגה של "השמים מספרים כבוד אל ומעשה ידיו מגיד הרקיע". השירה - מתארת פעמים רבות את האהבה בכללותה, בהיבטים שונים ומגוונים סביב נושא חשוב זה.

שורש האהבות - ב"ואהבת"

משורר שזכה והגביה את מבטו אל על, ורואה את שורש האהבות כולן מ'ואהבת את ד' אלהיך", תהיה כתיבתו זכה וברה. אך אם חלילה תהא כתיבתו גסה, ראוי שקבורתה תהייה ביעורה הראויה לה.

התחיה הלאומית, הניכרת בבנין הארץ, כשהיא נלקחת עם מקורה החי, תוכל כבר להחזיר רשמים הגונים מזיו הרוחני של הדר הטבע, עד שתיוולד האפשרות להסתכל לא רק בארציותו כי-אם גם בזיוו השמימי, בערך ידוע המכון לפי ניצוצי האור שבתחיה המתפתחת.

התחיה הלאומית ושיבת עם ישראל לארצו, תשיב לאומה את היכולת להפריח את רוחה ולגלות את נשמתה האלוהית-הטבעית. רק בהתחדשות כוחות אלו באומה, נוכל לחוש ולחיות את מציאות ד' השוכנת בקרבנו בכל מישורי החיים בארץ קודשנו.

לדעתו של הרב יש להבין כי בראשית צעדי הגאולה הנושא המרכזי והחשוב המצריך לימוד והעמקה, הוא היחס אל הקודש והטבע, עמוד השדרה של קיומנו, ובמיוחד בארץ ישראל.

שירה מחוברת אל הקודש

השירה - מתארת בטבעה את הלכי הרוח והחיים של הכותב, את פנימיות חייו. כמשורר עליו להיות אדם בעל קומת חיים הרואה את הטבע ויפיו, והיונק את שורשו ומקור חייו מערכי הקודש. רק משורר כזה יוכל להביא את התמונה בשלימותה. על ערכי חייו להיות אחדותיים ולא פרודיים, המאחדים את הטבע והקודש לתפיסת חיים שלמה ורק אז תוכל להיות שירתו 'שירת חיים' אמיתיים, מתוקנים ושלמים.

השירה והספרות ושאר האומנויות האחרות, יש להם תפקיד נכבד וחשוב בחשיפת עומק הנפש האנושית.

הכרת "סגולת ישראל" - המסד לחיי העם

הרב יהושע וייצמן

לכל דין המופיע במשנה. אולם בעומק, "עליונה תורה שבעל פה בשרשה מתורה שבכתב" - "חיי עולם נטע תוכנו - זו תורה שבעל פה" (טור אור"ח סימן קלט). חיי עם ישראל הם הופעה של תורה. סגולת ישראל היא זו שגרמה להופעת התורה מן השמים עליהם. המגמה של התורה היא הארת החיים של עם ישראל ורוממותם, מכח הסגולה האלוקית שבקרבם. על כן יש לראות את יצירת עם ישראל ביציאת מצרים כבסיס למתן תורה.

יתירה מזאת. התורה מתארת את הגעת עם ישראל להר סיני בפסוק "ויחן שם ישׂרָאֵל נֶגֶד הָהָר." (שמות פרק יט, ב) ומפורסם שם פירושו של רש"י: ויחן שם ישראל - כאיש אחד בלב אחד:

רק כאשר עם ישראל מופיע 'כאיש אחד בלב אחד', באחדות כל חלקיו - ניתן לקבל את התורה, ואז יכולה התורה להוציא את הפועל את הסגולה הפנימית העליונה הגנוזה בישראל.

בניית המשכן וכלל עם ישראל

בבניית המשכן נאמר:

וַיְדַבֵּר ד' אֶל מֹשֶׁה לֵאמֹר. רְאֵה קָרָאתִי בְשֵׁם בְּצַלָּאֵל בֶּן אוּרִי בֶן חוּר לְמֹשֶׁה יְהוּדָה. וְאִמְלֵא אֹתוֹ רוּחַ אֱלֹהִים בְּחֻמָּהּ וּבְתַבּוּנָהּ וּבְדַעַתָּהּ וּבְכָל מְלָאכָהּ. לְחֹשֶׁב מַחְשָׁבֹת לַעֲשׂוֹת בְּזָהָב וּבְכֶסֶף וּבְנֹחַשׁת. וּבַחֲרֹשֶׁת אֲבָן לְמִלֵּאת וּבַחֲרֹשֶׁת עֵץ לַעֲשׂוֹת בְּכָל מְלָאכָהּ. וְאֵנִי הִנֵּה נֹתְתִי אֹתוֹ אֶת אֱהֲלֵיָאֵב בֶּן אֲחִיסָמֶךְ לְמִטָּה דָן וּבֹלֵב כָּל חֻכְם לֵב נֹתְתִי חֻמָּה וְעֵשׂוֹ אֶת כָּל אֲשֶׁר צִוִּיתָךְ (שמות פרק לא, א-ו).

כידוע, בצלאל בא משבט יהודה, הוא השבט המוביל את מחנה ישראל במדבר. חז"ל מכנים את שבט יהודה: "הגדול שבשבטים".

סיום ספר שמות מעורר להתבוננות על כל ענייני הספר בצורה מקיפה וכללית.

בספר זה - שלושה נושאים מרכזיים: בתחילתו - אנו קוראים על היווצרותו של עם ישראל בכור הברזל במצרים, וביציאת מצרים. עניין חלקו השני הוא כמוכן במתן תורה וחלקו השלישי האחרון מפרט את תוכנית המשכן ובנייתו.

לאור משנתו ודבריו של מרן הרב קוק זצ"ל בכמה פרקים, יש לומר כי החלק הראשון של החומש הוא בבחינת הכנה לשני החלקים האחרים. היינו ש'סגולת ישראל' שנתגלתה ביציאת מצרים היא ההכנה למתן תורה ולבניית המשכן.

סגולת ישראל ומתן התורה

כך מבאר מרן הרב זצ"ל את היחס בין התורה שבכתב לתורה שבעל פה:

בתורה שבעל פה - מונחת בעצם אופיה של האומה, שמצאה את ברכתה על ידי הגילוי השמימי של תורה שבכתב. בהתגלותה - נמוכה היא תורה שבעל פה מתורה שבכתב. כי הרי הגורם הראשי למצא את נתיבתה היא התורה שבכתב. היחש העליון של האומה עם האלהות העליונה, עם המגמה של המגמות, עם הנצח וההוד שבפעולמים ומלמעלה של כל כללותם. אבל בצורה הפנימית הלא התורה ניתנה לישראל בשביל סגולתם הפנימית העליונה, הרי גרמה סגולה אלהית גנוזה זו להופעת תורה מן השמים עליהם, ונמצאת עליונה תורה שבעל פה בשרשה משורש תורה שבכתב, "חביבין דברי סופרים יותר מדברי תורה" (אורות התורה פרק א, ב).

לאמור: בצורה גלויה, התורה שבעל פה נסמכת על התורה שבכתב. אנו מחפשים מקור בתורה שבכתב

הדברים ברורים ביותר: אי אפשר לבנות את המשכן - וגם לא את המקדש - אם כל ישראל אינם שותפים בו יחד - משבט יהודה ועד שבט דן.

הקב"ה קורא לבניית המשכן את בן הגבירה יחד עם בן השפחה, הוא קורא ליהודה - בנה של לאה, יחד עם דן - שהוא מבני השפחות. שניהם צריכים להיות יחד - השולט יחד עם המאסף, הימין עם השמאל. אם אין הם שותפים יחד - אין אפשרות לבנות את המקדש.

אם ח"ו לשבט יהודה לא יהיה אכפת ממצבו של שבט דן - לא ייבנה המקדש. ואם שבט דן לא יקשיב לשבט יהודה - לא ייבנה המקדש. זו היא ההופעה השלימה של עם ישראל, ורק כאשר היא קיימת - ניתן יהיה להגיע לבניית בית המקדש.

ספר שמות מעמיד אותנו על ערכה המיוחד של סגולת ישראל, אשר בעבורה זכה עם ישראל למתן תורה ולבניית המשכן. הסגולה - המופיעה בעם ישראל בכל חלקיו, שבטיו ומעמדותיו - היא הבסיס לכל השאיפות הגדולות של עם ישראל, מאז יציאת מצרים ועד לגאולה השלימה במהרה בימינו.

* הכותב - הוא ראש ישיבת "מעלות יעקב", ישיבת ההסדר במעלות

אהליאב בא משבט דן, שהוא "מאסף לכל המחנות". חז"ל מכנים את שבט דן: "הירוד שבשבטים".

הכל שותפים בבניית המשכן - מן השבט הגדול והמוביל ועד לשבט האחרון.

ההבדל בין בצלאל ובין אהליאב בולט גם בשמו. בשמו של בצלאל נמצא שם ד', ושמו מרמז כי הוא נמצא "בצל אל". ביחס לבצלאל אומרת התורה: "ראה קראתי בשם". הקב"ה קורא בשמו, ושמו כולל את שם ד'. ו"בן אורי" - רומז כמוכן לאור.

מאידך, בשמו של אהליאב בן אחיסמך לא נמצא שם ד', אלא דווקא "אב", ו"אח". ללמדנו כי אהליאב שייך ל"שטח", למשפחה, למציאות התחתונה.

על בצלאל נאמר: "ואמלא אותו רוח אלהים בחכמה בתבונה ובדעת... לחשוב מחשבות". דברים אלו לא נאמרו על אהליאב.

מרן הרב זצ"ל מבאר את משמעות החיבור של בצלאל עם אהליאב וכך הוא כותב:

רוח השולט הוא כח יהודה, שמצדיו היה בצלאל מעולה שבשבטים. כח הכולל היה אהליאב, ממטה דן המאסף לכל המחנות, ירוד שבשבטים. ואמנם אין לו כלום משלו, אבל הוא עלול דוקא מפני כך לקבל השפעה מכולם (פנקסי הראיה א, קיז).

מסע המושבות

בית הרב קוק
BEIT HARAV KOOK
וזאת לדא"יה (ניו)

דרור

בעקבות מסעו של הרב קוק למושבות החלוצים בצפון, בכדי להרבות בקירוב לבבות ולחיזוק הזהות היהודית.

לדוברי עברית

ימים ראשון ושני, יז-יח באדר ב תשע"ט (24-25.3.19)

לדוברי אנגלית

ימים ראשון ושני, כד-כה אדר ב' תשע"ט (31.3-1.4.19)

לדוברי צרפתית

ימים ראשון ושני, ב-ג ניסן תשע"ט (7-8.4.19)

זואו והצטרפו אל אי-ש-אזרטי-לאואי

לפרטים והזמנות: 02-623-2560

ערך השכל הטבעי לקודש

מערכת חכמת הקודש,
אורות הקודש, פרק נ

אלדד פרי

הרמב"ם קיבל אמרה זו ומביא אותה להלכה כהשקפתה של היהדות (ראה: מדע, דעות, ד, א).

הרובד הראשון הנדרש לחיי רוח הוא נפש בריאה. כשהרב מדבר פה על נפש הוא מדבר על שכל האדם. כדי שמחשבותיו של האדם תהיינה ישרות, בריאות ונכונות, יש צורך שיהא לו גם גוף בריא. גוף חולה מקשה על האדם לחשוב בבהירות, בשיטתיות ובעמקות.

רובד ראשון זה, הינו אך הכנה לרובד השני.

כשם שהשכל צריך גוף בריא לחול עליו, כך השכל הנאצל העליון, הקודש, צריך שכל בריא כדי לחול עליו. משל היית אומר: "קודש בריא בשכל בריא".

ומי ששכלו איננו בריא, כך הקודש שלו חולה!

"כשם שאין השכל הטבעי יכול למלא את מדת הכח הגופני, כ"א האדם צריך להתאמץ שיהיה מלא כח חיים ואומץ גופני, כדי שיוכל השכל לחול עליו בכל תגבורת ערכיו, על פי הכלל של מכירי הטבע, נפש בריאה בגוף בריא, כמו כן אין השכל הנאצל העליון, בצורת הופעת קודש, יכול למלא את המקום של השכל הטבעי, שהוא נערך לגבה ממש כגוף לגבי נשמה".

רוח הקודש

ישנן תפיסות עקומות, המציגות עצמן כיהדות, שגורסות כי כדי להתקדש צריך להיפרד מהשכל. דרכן של תפיסות לא יהודיות אלה, הן עבודה לפי אינסטינקט, שירה ושמחה

נפש בריאה בגוף בריא

בפרק הקודם דיבר הרב על מפגש הגוף והנפש. עד כה, דיבר הרב על חכמת הקודש, על אופייה, על דרכי השגתה וכדו'. כעת, בפרקים אלה מתמקד הרב במפגש שבין חכמת הקודש לאדם. כרקע להבנת תופעה זו עוסק הרב, כאמור, ביחס בין הגוף לנפש בכלל ובין הנפש לקודש.

כפי שהזכרנו, יש תפיסות לפיהן ככל שיהא הגוף חלש ופחות שוקק בהמולת החיים, ככל שהגוף ידוכא מתאוות, כי אז, תוכל הנפש לפרוח.

הרב סבור שתפיסה זו שגויה!

אמנם, כפי שהזכרנו, בתקופת הגלות היה מקום גם לתפיסה זו אצל יחידים, אשר עבדו על תיקון השכינה עבור העם כולו, אולם בעת זו, עת הגאולה, אין מקום כלל לתפיסה זו.

"נפש בריאה, בגוף בריא!"

רוב האנשים חושבים שהרמב"ם חיבר את המשפט הזה.

המשפט הזה נאמר על ידי משורר סאטירי רומי, אלף שנה לפני שהרמב"ם נולד: "הבה ניחל לנפש בריאה בגוף בריא." המדובר הוא בדקימוס יוניוס יובנליס (60 - 130 לספירה). הרמב"ם דיבר על חולי הנפשות, שהוא כחולי הגופים, גם בשמונה פרקים לרמב"ם, גם במשנה תורה (ראה: מדע, הלכות דעות, ב, א-ב) וגם בספרו הרפואי 'פרקי משה'.

להתגייר? בוודאי שלא, שכן אם הוא התגייר, אזי, הוא כבר אינו גוי.

רוח הקודש היא כינוי לדרגות רבות של הופעת הקדושה. הקדושה יכולה להופיע גם אצל גוי. אנו מכירים תופעה שמכונה 'פקיחת העיניים', שבהתקיימותה, רואה בעל רוח הקודש דברים שלא ניתנה רשות לעין לראות בדרך הטבע. זו כבר מדרגה גבוהה יותר במסגרת רוח הקודש, אך אין הדבר סותר את העובדה, כי גוי יכול להגיע לדרגת קדושה, המכונה 'רוח הקודש'.

הרמב"ם מדגיש כי הסיכוי שאדם פתי ינבא שווה לסיכוי שחמור או צפרדע ינבאו (מורה נבוכים, חלק ב, לב).

נמצא כי הופעת רוח הקודש מכריחה את השימוש המיטבי בשכל, עוד קודם שתופיע. זו הסיבה שגם גוי יכול להגיע בדרך זו אל הקדושה, שכן 'חכמה בגויים - האמן'. אלה גם משפטי הסיום של הרב בפרק, לפיהם הקב"ה נותן חכמה למי שכבר רכש חכמה ודעת למי שכבר רכש בינה, או את דרך ההתבוננות.

אגב, לא רק חכמה היא תנאי להופעת רוח הקודש. כדברי הגמרא:

"אמר ר' יוחנן אין הקב"ה משרה שכנינו אלא על גבור ועשיר וחכם ועניו. וכולן ממשו"

גבור - דכתיב: 'ויפרוש את האהל על המשכן' ואמר מר: משה רבינו פרסו וכתיב 'עשר אמות ארך הקרש' וגו'...

עשיר - 'פסל לך' פסולתן שלך יהא.

חכם - רב ושמואל דאמרי תרוייהו: חמשים שערי בינה נבראו בעולם וכולם נתנו למשה חסר אחת שנאמר: 'ותחסרהו מעט מאלהים'.

עניו - דכתיב: 'והאיש משה עניו מאד'" (בבלי, נדרים, לח, א).

פתחנו בשלילת הרב את דעתם של דורשי צמצום החיים כתנאי לקודש וסיימנו עם ייחסה החיובי של הגמרא לחיים, כתנאי להופעת רוח הקודש. גבורה ועושר לצד חכמה וענוה.

מדומה, התלהבות חיצונית שטחית בתפילה או בלימוד, כל אלה, כחלופה לעלייה בעבודת השם דרך השכל.

כפי שכבר למדנו, השכל איננו האמונה, איננו החיבור הישיר אל הקודש, אך הוא אחד משני הכלים להגיע לאותו חיבור. לא רק זו, אלא שהשכל הוא הכלי הראשון כרונולוגית מבין שני הכלים - השכל והרגש. רק לאחר הפעלת השכל ורכישת המושכלות, ניתן להגיע לחוויות רוחניות ראויות. רגש ללא שכל - הוביל ומוביל, גם היום, לעבודה זרה!

בשל כך, לימוד המדע, בין הפיזי ובין התיאורטי, לרבות לימודי הפילוסופיה ושאר לימודים המרחיבים דעתו של אדם, מביאים את האדם לשימוש נרחב יותר בשכלו וממילא למבט רחב יותר על הקודש, אשר מכיל את כלל המציאות, לרבות את הקיום והתודעה האנושיים.

זו הדרך המובילה אל רוח הקודש:

ולעולם צריך אדם למלא את המדה השכלית של השכל הטבעי בכל תכונותיו, כדי שיתקיים, במדתו הרוחנית גם כן, התוכן של נפש בריאה בגוף בריא, כלומר **רוח הקודש**, מאירה ומפותחה, **במסגרת של שכל**, נאור צלול ובהיר, מרווה מכל החזיונות האפשריים להכנס בחוג מבטו של האדם, עם כל עומק החידור שבהם.

ומדתו של הקב"ה היא, שכלי ריקן אינו מחזיק, וכלי מלא מחזיק, שנאמר יהב חכמתא לחכימין ומנדעא לידעי בינה, ובלב כל חכם לב נתתי חכמה".

בתנא דבי אליהו רבא, מובאות מספר מימרות אודות רוח הקודש, אחת מהן מפורסמת מאוד:

"מעיד אני עלי את השמים ואת הארץ בין ישראל בין עכו"ם, בין איש בין אשה, בין עבד ובין שפחה, הכל לפי המעשה שהוא עושה, כך רוח הקודש שורה עליו" (פרק ט).

שימו לב, גם גוי יכול לקבל רוח הקודש! כיצד? הכל לפי המעשה.

איך גוי יכול להגיע לרוח הקודש? הוא חייב

ביקורת המקרא

(חלק ב)

הרב אורי שרקי

שאנחנו אותו ציבור שאליו פונה התורה, יש לנו יכולת לעמוד על כוונת הדברים. מבקר מקרא יהודי מבטא בדרך לימודו אבסורד מסוים: הוא נושא אמנם שורשים יהודיים, אבל כעת, משקיבל תואר אקדמי, הוא יחטא לאמת אם לא יתייחס לנושא הנלמד באופן אובייקטיבי, גם אם מדובר באסכולת מחקר גרמנית.

הדבר מזכיר במקצת את שאירע לקראים. הקראים הראשונים סירבו לקבל את דברי התלמוד ופירשו את התנ"ך על פי כוונתם. רק לאחר כמה דורות הם התחילו לחשוב שייתכן כי יש בתלמוד בכל זאת מסורות אמיתיות מתקופת התנ"ך, ואימצו מתוכו חלקים מסוימים.

דוגמה נוספת: אחת הטענות של מבקרי המקרא היא שהאמונה בחיי העולם הבא לא הייתה קיימת בעם ישראל בתקופת התנ"ך, ושמקורה בהשפעות ממקורות חיצוניים בתקופה מאוחרת יותר. הבסיס לטענה זו הוא שהמושגים 'עולם הבא' או 'הישארות הנפש' אינם מופיעים במפורש במקרא. אולם זהו בסיס רעוע: ניתן לומר כי העובדה שהכתוב אינו מציין זאת במפורש אינה מעידה על חוסר אמונה בעולם הבא, אלא אדרבה - על היותו דבר המובן מאליו. כאשר עברי קורא את הפסוק "כְּרֵאשִׁית כָּרָא אֱלֹהִים", הוא מבין שיש עולם הבא. אם האלוהים שהתגלה אליו בסיני הוא זה שגם ברא את העולם, לא ייתכן שהעולם ישאר עזוב ולא ישתנה. לא ייתכן שהאלוה

הזהות אליה מופנה התנ"ך

מאפיין נוסף שקיים במובלע בלימוד ביקורת המקרא הוא ה**ניכור** כלפי הטקסט. מדוע לומדים את התנ"ך בחוג למקרא? לדידו של חוקר המקרא היהודי, התנ"ך הוא טקסט עתיק יומין שנמצא בארון הספרים של אבותינו. לו היה נמצא ספר אחר - היינו בוודאי לומדים אותו בתור מורשת האומה.

בגישה הזו, לא נותר בידינו אלא לנתח את כוונתו של המחבר בכלים ספרותיים אובייקטיביים. אבל התנ"ך איננו רק טקסט קדום שמכיל דברי חכמה, שבמקרה התגלגל לארון הספרים שלנו, אלא ספר שעוסק בעם היהודי ובדבר ה' אליו.

ועל כן חלק עקרוני בהבנה של התנ"ך הוא הכרת הזהות האנושית שאליה הוא פונה. הכתוב חוזר ומדגיש במקומות רבים: "וַיִּדְבֹר ה' אֶל מֹשֶׁה לֵאמֹר" - כלומר מישהו פונה אל מישהו כדי שהוא ימסור את דבריו לאחרים, ללמדך שהסובייקטיביות המובנית של הזהות 'בני ישראל' שאליה מופנה הדיבור מהווה חלק אינטגרלי של המסר ושל הבנתו.

נביא לכך דוגמה: לו יכולנו לראיין את קהל הצופים בדורו של שייקספיר ולברר עמם אילו אסוציאציות מעוררים בהם מחזותיו, היינו עומדים ביתר דיוק על כוונתו של שייקספיר מאשר אם היינו מנסים לברר זאת בעזרת מילון לאנגלית עתיקה. בדומה לכך, מכיוון

האדם ובין ירידת הגשם נראה מיסטי ובלתי מציאותי, אבל בעיני האדם שחי בעולם הקדום הדבר היה פשוט ומוכן מאליו. כל עצירת גשמים הייתה אות לכך שקיים חסרון בסדר העולם - פגם כלשהו בשלום שבין העליונים והתחתונים - ועל האדם לתקן אותו. דבר שהיה מוכן מאליו עבור האדם בתקופות קדומות הנו זר לחלוטין עבור האדם המודרני.

דוגמה נוספת: בימינו העולם מחולק למאמינים ושאינם מאמינים, אבל בזמנים הקדומים לא עלה בדעתו של אדם לומר שהאלוה איננו קיים. היה ברור לכולם שיש אלוה, והשאלה הייתה אחרת: האם האדם עובד את האלוה בתור אלוהי ישראל או עובד עבודה זרה? יתרה מכך - דווקא משום שהאלוהות הייתה כה נוכחת בעולם, היה מקום גדול לטעות ולעבוד אלוהים אחרים. הנביא מלאכי טוען בפירוש שכל עובדי העבודה הזרה מתכוונים בעצם לעבוד את ה', אלא שהם עושים זאת באופן זר (מלאכי א, יא):

כִּי מִמְזֶרֶחַ שָׁמֶשׁ וְעַד מְבֹאוֹ גְדוֹל שָׁמַי בְּגוֹיִם וּבְכָל מְקוֹם מְקַטְר מִגֶּשֶׁם לְשָׁמַי וּמִנְחָה טְהוֹרָה כִּי גְדוֹל שָׁמַי בְּגוֹיִם אָמַר ה' צְבָאוֹת.

מדובר בתקופה שבה היו הגויים עובדים עבודה זרה בסגנונות שונים, ואף על פי כן טוען הנביא: "וּבְכָל מְקוֹם מְקַטְר מִגֶּשֶׁם לְשָׁמַי" - גם המקריב למולך או לזאוס, עושה זאת לשם ה';² כשקוראים את התנ"ך, אם כן, יש לזכור שמושגי היסוד של החיים היו שונים באופן מהותי מהמושגים של ימינו.³

2 רבי שלמה אבן גבירול בשירו 'כתר מלכות' מדגיש טענה זו: "ולא יחסר כבודך / בגלל עובדי בלעדיך / כי כוונת כולם להגיע עדיך".

3 אין כאן המקום להאריך, אולם תורת הקבלה משמרת בצורה תמציתית את עולם החוויה המקראית. ספר "שערי אורה" לרבי יוסף גיקטיליא הוא דוגמה מובהקת לכך, כפי שהבחין הרב יהודא ליאון אשכנזי.

שהיטיב לו לא יתקן את החסרונות שקיימים בבריאה. מכאן ניתן להסיק שהאמונה בחיי העולם הבא הייתה קיימת לאורך כל הדורות, אבל כדי לדעת זאת יש צורך לשאול את העברים.

לכן, חלק נכבד מהעבודה המוטלת על דורנו הוא שיחזור הזהות העברית המקורית, זו שקראה את התנ"ך בזמן שהוא ניתן. מדובר בעבודה לא פשוטה, משום שעם ישראל חוזר לחיים אחרי גלות ממושכת ושינויים גדולים שחלו ברוח האדם. יש לנסות ולשחזר את החלקים העיקריים של זהות זו, ומתוך כך נוכל לקרוא את פרקי התנ"ך לאמיתותם.¹

תקופת התנ"ך שונה מתקופתנו

מתוך הדברים שהעלנו בשבוע שעבר, עולה טענה עקרונית: תקופת התנ"ך הייתה תקופה שונה מאוד מזו שבה אנו חיים, ויש לזכור זאת כאשר ניגשים ללמוד את התנ"ך. כיום קשה מאוד להעלות על הדעת עולם שבו קיימת נבואה, מפני שמדובר בתופעה שאיננה בנמצא. אנו רק יכולים לשער שסוגיות עקרוניות כגון, היחס בין האלוה והעולם או קנה המידה לשיפוט מוסרי, היו בעלות משמעות שונה.

על מנת להמחיש טענה זו נתבונן בדוגמה הבאה: בפרשה השנייה של קריאת שמע אפשר לראות שתופעות טבע מסוימות תלויות בהתנהגותו של האדם (דברים יא, טז-יז):

הִשְׁמְרוּ לָכֶם פֶּן יִפְתָּה לְבַבְכֶם וְסָרְתֶם וְעַבַדְתֶּם אֱלֹהִים אֲחֵרִים וְהִשְׁתַּחֲוִיתֶם לָהֶם: וְחָרָה אַף ה' בְּכֶם וְעָצַר אֶת הַשָּׁמַיִם וְלֹא יִהְיֶה מָטָר וְהִאֲדָמָה לֹא תִתֵּן אֶת יְבוּלָהּ וְאֲבַדְתֶּם מִהָרָה מֵעַל הָאָרֶץ הַטְּבָה אֲשֶׁר ה' נָתַן לָכֶם.

בעיני האדם המודרני הקשר בין התנהגות

1 זהו החזון שעמד לנגד עיניו של הראי"ה קוק בכתביו השונים.

לברור את האוכל

יובל פריינד

הרצון שמלווה את האכילה קובע את השפעתה. אם האדם חש את ברכת האוכל ומודה עליה בענווה, אם הוא מתכוון לקבל מן החומר את תמצית כוחו על-מנת להשתמש בו לכל מה שטוב לו ולעולם - אזי האכילה תשפיע סיפוק ושמחה. תשביע את הלב לא פחות מאשר את הקיבה. אכילה כזו מייצבת ומרחיבה את כוחות החיים ודוחפת גם את חיי הרוח להתגלות.

אולם ישנה גם מוטיבציה אחרת לאכול. אכילה מתוך עיצבון. לאכול כדי לבלוע. אכילה כפוחה שמנסה לכסות את החוסר הפנימי על-ידי גורם חיצוני. סימני ההיכר של אכילה כזו הן זלזנות והפרזה. לדחוף עוד ועוד כדי שאולי ה'בור' הריק יתמלא. אכילה כזו פועלת את הפעולה ההפוכה מן המטרה שמכוננת אותה. היא לא פוטרת מן העצבות אלא מוסיפה ייאוש. במקום לשחרר היא מכבידה ואוטמת. הסיבה לכך היא שאכילה כזו, מהירה ומיידית, עיוורת למפגש עם החומר ולכן מפספסת אותו. לוקחת את החומר כמו שהוא, וככה הוא מוסיף מועקה. עוד מנת-חיים פרימיטיבית שמצטרפת לשאר מניות החיים. עוד גוש בשר שגורם לגרירת רגליים קשה יותר. עוד אנרגיה פראית ללא שאר רוח שרק ממשיכה את המהומה הפנימית.

יש פה מעגל סגור שהאדם נלכד בתוכו. הוא חש ריקנות, לבו נוקף, הוא לא יודע את נפשו - ואז הוא ניגש לשכך מעט את הכאב ופונה אל החומר שיביא לו מזור בדמות חיים רעננים ומשוחזרים. אולם העצבות, שיזמה את הפנייה אל החומר, היא גם זו שקובעת כיצד להיפגש עמו. היא שגורמת למפגש עם החומר להתעוות. לאבד את ההשראה שבעצם המפגש ולשקוע בבקשת עינוגים. לדלג על הכרירה ולתפוס מכל מה שבא ליד. התנהלות כזו רק מחזקת את העצבות, מפני שהיא מחדדת אצל האדם עוד יותר את התחושה עד כמה הוא רחוק מעצמו:

ננסה לשרטט מעט את תווי פניה של התשובה הגשמית שיוצרת דם ובשר בריאים דרך הדרכתיו של הרב קוק בנוגע לתאוות האכילה. תאוה זו שהיא התאוה הבסיסית והשכיחה ביותר יכולה להיות אב-טיפוס של עצם המגע עם החומריות. האכילה יכולה ללמד אותנו כיצד לקבל את החיוניות שהחומר מעניק לנו:

האכילה לפי המידה ובקדושה, מקדשת את האדם ואת העולם, ומשמחת את החיים,

והעיצבון מביא לאכול יותר מהמידה, והאכילה מתהפכת אז לכבדות לרגזה וייאוש.

והבירורים נופלים לעומק תהום יותר חשוך, מכפי מה שהיו, והנשמה מתעצבת. (מידות ראה העלאת ניצוצות 1).

מילת המפתח של הפסקה היא 'הבירורים' שאמורים להתממש בזמן האכילה. מהם אותם בירורים? המשמעות הפשוטה של המושג היא מלשון ברירה. הפרדה ובחירה. הבדלה וסימון של הדבר הרצוי. מה הקשר בין אותה ברירה לבין האכילה? הרב קוק רואה באכילה פעולת החייה. האכילה משמחת את החיים, מוסיפה חיים במוכן הגשמי וממילא גם במוכן הנפשי. היא מוסיפה חיוניות ועוגג. עוצמה ותנועה.

אולם התהליך של קבלת האנרגיה אינו טכני, כעין מילוי 'דלק' למכונית. יש כאן מפגש של האדם עם חיים אחרים. התאחדות עם חיים חדשים. בנקודת המעבר העדינה הזאת תלויים הדברים: כיצד יקבל האדם את האנרגיה הטרייה? לשם מה יינק אותה? מה ייעשה עמה? האם כוחותיו החייתיים יתחזקו או שאישיותו האצילית היא שתתגלה? האם האדם יעכל את האוכל ויהפוך אותו לבשר מבשרו או שהאוכל ישתלט על האדם ויכבוש בו עוד חלקה חומרנית?

כאן מתחילה עבודת הבירורים שהיא עבודה של כוונה. הצורה שבה האדם ניגש אל האוכל עושה את ההבדל.

באים בתור מזון, מתאחדים עם בשר האדם ורוחו, מתגלה בהם התכונה הרוחנית, עיזוז החיים, החופש והאור. (אורות הקודש ב, סו).

התיאור הוא תיאור אורגני. החיים מסתתרים באדמה. מתגלים בתנובת הפרי ומתגלים ביתר שאת באדם שבו כל אותם עוצמות גנוזות באות לידי ביטוי בחופש ובחירה, רצון ומוסר. במובן הזה בן האדם הוא בן האדמה. הוא המשכם של החיים. פריים של החיים הנסתרים באדמה.

כשהתכונות היא כזו יש לאכילה ייעוד. היא מעניקה לאדם חיוניות וגם תובעת ממנו שמירה והנהגה. העולם כמו אומר לו: אני מוכן להעניק, בתנאי שההשקעה לא תהיה לשווא. לפי הרב קוק זהו אינו תיאור מטפורי זהו הציר האמיתי של המציאות. האדם הרגיש מסוגל לחוש את אותה המייה של החומר להיספג באדם, כמו גם את ה"אכזה" כאשר האדם מתכחש ליכולתו, בעת שהאכילה מחזירה אותו אחורה בתהליך האבולוציוני ומנסיגה אותו אל מחוזות הבהמיות.

כשאוכלים לשם תאוה חמרית, מתגבר העצבון...

כי הניצוצות, שהיו ראויים לעלות - יורדים,

ובהיותם מתעצבים על ירידתם, מרגיש האוכל את עצבם,

על ידי חילוף של כמה דרכי ההרגשה...

עד שההרגשה העצבנית נכרת בגילוי נפשי בקרבו.

ועל ידי אכילה בקדושה, והגברת המגמה העליונה של טהרת הנשמה ובהירותה, מתווספת צהלת הרוח ושמחה באוכל, על ידי שמחתם של הניצוצות שנתעלו, ובשמחתם מאירה גם כן הנשמה, (אורות הקודש ג, רצב-רצג).

אותו רגש של עצבות וכבדות שתוקף את האדם שאוכל באופן גס הוא אקורד צורם של אותם כוחות החיים שהגיעו עד אליו - ושבו כלעומת שבאו. נותרו גלמים חסרי פנים. לעומת זאת, כאשר האדם מטמיע בתוכו את אותה זרימת חיים וממשיך מצדו להעלות ולטפח אותה הוא מתמלא ברגש של שמחה משום שההוויה שעמה התאחד הגיעה לייעודה. תהליך הבריאה כמו הושלם.

כמה הודייה טמונה במבט שכזה, כמה אהבה לעולם ולבוראו, וכמה שותפות ואחריות. זהו תוכן העמוק של הברכות שקושרות בין הבריאה האלוהית שהחלה את דרכה בטבע וסיימה את מסלולה בעת שהאדם משתתף עמה וממשיך את תנועת ההתפתחות. נוטל האדם את 'עיזוז החיים' - את העוצמות החזקות והאיתנות של הטבע - ומוסיף בו משלו את 'החופש והאור' - את הבחירה והרגישות, את היכולת ליצוק תוכן לכל אותם זרמי חיים.

רואים אנו שהנטייה אל החמריות הגסה, לעשותה לבדה לעקר הכל, היא מביאה את האדם ברשת העצב החשוך, עד לבלי מנוס. וכל זה למה?

מפני שהיא סותמת את האורות, מקורי החיים בתוכיותם,

ומחננת את הנשמה באיורה המגשם (קובץ א, שנט)

כאשר התענוג החומרי הופך להיות מרכז החיים, הוא מביא עמו, בניגוד להבטחות, עצב נורא. האדם חש את המחנק של נפשו בתוך השטח המצומצם של החומרנות. הוא רוצה להתענג מן העולם שמעבר אבל כבר אינו יודע כיצד. הרהוריו ורגשותיו מכווצים אך ורק אל הגוף. חלומותיו ושיריו החרישיים אינם מצליחים להבקיע את מסך החושים. הישגיו ותענוגיו החומריים קוברים אותו בתוכם, עד שאל כל בילוי חושני מתלווה עצבות מרירה, ואחרי כל תאוה מתפרצת מגיע דכדוך חשוך.

המפתח, כאמור, נעוץ בכוונה. בעמדה שמתוכה ניגשים לאכול. במוטיבציה שמוכילה את הפעילות הפיזית. אם האדם בא בחיפזון ומתוך תחושת מועקה ומנסה לסתום את הגולל בעזרת המאכל הרי שהמאכל רק יכביד את הנטל. אם הוא מגיע מתוך הודייה על ברכת החיים ומתוך מודעות לכך שההתחדשות תלויה ביכולת לנסוך בחומר משמעות - אז המאכל אכן מעורר ומשמח. על-פי הרב קוק ייעודה של הברכה המתייחסת לאכילה הוא אותו כיוון פנימי הנדרש לפני העיכול הפיזי. הברכה מעדנת את האדם וממקדת אותו באתגר של החיבור הראוי אל עוצמות החיים החדשות. היא מקנה שליטה באותו דו-שיח שמתרחש בין הרצון המסותר בגוף הרעב ומשתוקק לבין הרצון הגלוי בלב שמעניק תוכן אנושי לאותה כמיהה. הברכה מחדירה תבונה באינסטינקט.

אכילה אורגנית

למושג 'בירורים' אותו הסברנו קודם לכן באופן של ברירה והפרדה בין טוב לרע יש משמעות רחבה יותר המזכרת בתורת הקבלה. הבירור מתייחס לא רק אל האדם האוכל וכוונותיו הפרטיות אלא גם אל המאכל עצמו. אותו מאכל אינו אובייקט סתמי שבא לספק את האדם. המאכל הוא חלק ממכלול של חיים שמגיע אל האדם. העץ הצומח ומניב את פירותיו, החיה המתנועעת, החיטה הנובטת. העולם כולו רוגש וגועש לקראת האדם והאדם נפגש עמו. מפנים ומעכל אותו. מתחייה וממשיך אותו בקרבו.

החיים כמוסים הם ביסודות ההזנה, כמוסים במעמקי ארץ, יוצאים על-ידי הצמיחה והגידול אל הגילוי,

"בינו שנות דור ודור"

"הלב הטוב
שיצק ברזל"

ר' יעקב גולדמן ז"ל מיפו

הרב יוחנן פריד

ברזל, תחת
הנהלתו של
יעקב גולדמן

ז"ל, ממקורבי ותלמידי הרב. (ובהמשך נוסף פרטים אודותיו).

לא מפליא הדבר כי באיגרות ששולח הרב באותם ימים לתורמים - מוצאים אנו דווקא הסבר על חשיבותו של בית-המלאכה, ולהלן אחת מאלה:

"בת"ת "שערי-תורה" פה הוקמה על פי הרשאתי מחלקה למלאכה, והיא הולכת ומתגדלת, ואקווה שתתן כבוד לשלומי אמוני ישראל, להודיע לכל, שהננו חפצים בבנין הארץ המעשי. עתה כבר עסוקים הם בתעשית ארונות הברזל לבתי האוצר, אשר לא יפלו בשכלולם מהמובאים מאירופא... לפי דעתי ראוי לשמוח על-זה,

ברוך ד'... המוסד היקר הזה, מאחד תורה אמונת אומן ודרך-ארץ ויגיע-כפים של אדמת הקודש... שיהיו לנו על ידו המון בעלי מלאכה ואנשי השוק, [כדי] שלא יביטו על דרכי היהדות כ"גויים גמורים"... (אגרות הראיה א, איגרת נט)

אכן, גולת הכותרת, מבחינת השפעתו הרוחנית של הרב קוק זצ"ל והשקעתו המרובה בה, דווקא הייתה "ישיבת הבחורים", שפעלה בתוך המתחם כשש שנים והייתה מושא לתקוותיו הרבות של הרב ושל מקורביו.

על תולדות הת"ת ובית המלאכה נכתבו פרקים מספר; אך בשורות אלו בכוונתנו להאיר ולתת את הדעת דווקא על הספר "הלב הטוב שיצק

מתחם 'שערי תורה' כיום (מתוך פיקודת

כוונת הדברים ברשימה זו, להאיר דמות מיוחדת אשר חוקרי וכותבי תולדותיו של מרן הרב זצ"ל, לא הרחיבו דברים אודותיה.

אפשר שעובדה זו קשורה לכך שסיפורה של "ישיבת יפו" זכה רק לאחרונה לתיאור בכתב, וטרם נלמדו ונכתבו הדברים לכל פרטיהם והגיעה השעה לכך. (בשטף הדיבור והאזכור מתייחס השם "ישיבת יפו" לכמה מוסדות הקשורים ולא קשורים זה בזה, ולא כאן המקום לפרט את היחסים ביניהם).

למותר יהיה כמובן להדגיש כי בעלייתו של מרן הרב ליפו, בשנת תרס"ד (1904) מקבלים הגותו, הליכותיו בקודש ובחול ועשייתו, תנופה וביטויים משמעותיים. כאשר "אוריא דכיא" (=האור הטהור) של הארץ פותח לפניו אופקים ושערים חדשים.

באור זה יש לראות גם את קשריו לאחד מן המוסדות הבולטים בקהילת יפו, וכוונתו ל"שערי תורה". (וראו עוד בעניין במאמר בקובץ "אור האורות" - "שעריה נעולים")

"שערי תורה"

בשנת תר"ן (1900) יסד הרב נפתלי הרץ הלוי זצ"ל רבה של יפו תלמוד תורה בשם "שערי תורה". לאחר פטירתו, קיבל הרב קוק את הרכנות וכן את ניהול המוסד ושיווה לו פנים רעננות המתאימות לרוח הדור. אחד החידושים היה הקמה של 'בית מלאכה' בתוכו:

במסגרת זו עסקו חלק ניכר מתלמידי הת"ת במשך שעות קבועות בכל יום בייצור ארונות

ניזוקו, ויהי הדבר לאות ולמופת.

לאחר שעמדה הקופה מתוצרתו במבחן האש הקים גולדמן את חברת **'מפעלי מגן'** (גולדמן) שיצרה קופות ברזל וכספות, עבור בנקים, בתי החולים ועשירי הישוב, כשהראשון לקונים היה מאיר דיזנגוף, ומשם נפוצו הכספות המשוכללות בכל ארצות המזרח התיכון ובאירופה.

יתר דבריו, עלילותיו וגדולת עשייתו מצויים ומתועדים כאמור באותו ספר **"יומן השירות"** שלו. ספר ראוי לקריאה ולהפנמה של גדולת חלוץ, דווקא בעולם התעשייה,

כמה הרהורים ומחשבות

כל המהלך היום במה שקרוי מתחם **"שערי תורה"** יכול לצערנו, רק בעזרת דמיונו ומעט בקיאותו בכתובים, להתוודע אל העושר הרוחני אשר התחולל שם באותם שנות הראשית לרבנותו של הרב זצ"ל בקהילת יפו.

בית הכנסת **"שערי תורה"** קרס ועתה הוא 'בנוי' באופן פיזי אך רוחו לא נשמרה ואף צורתו אינה כבימים הגדולים שעברו. מבנה "בית המלאכה" - היה לטרף ה'נדלניסטים' רודפי העושר ומבקשי הממון, ושרידים שונים שנתרו לפליטה, נבזזו ונלקחו.

אך אין לשכוח ולהימנע מלברך את כל אלו אשר בכל כוחם ממשיכים ושומרים על הנותר ועל שרידיו, והעושים בכל כוחם ומרצם כדי להעלות זכר תפארת המקום ואת אשר היו יושביו.

מה חבל כי **האיש הדגול ר' יעקב גולדמן ז"ל**, בונה ויוצר הכספות המיוחד המופלא, לא יכול היה "לשמור למעננו בכספת" את רוח העבר הגדול והראוי כל כך לזיכרון לדור העתיד.

ברזל - יומן שרות מתועד' פרי מנהל בית המלאכה ר' יעקב גולדמן ז"ל.

ר' יעקב גולדמן

יעקב גולדמן עלה לא"י מרוסיה עם הוריו בשנת תרס"ז (1907). הם התיישבו בירושלים ולאחר מספר שנים עברה המשפחה ליפו. יעקב הצעיר למד בבית המדרש "שערי תורה" והיה מבאי ביתו של הרב קוק וזמן מה אף גר אצלו. שמו מופיע כמובן ברשימת י"ד התלמידים הראשונים בישיבה.

בהשפעת הרב מונהגים לימודי מלאכה בבית המדרש, אשר התפתחו והפכו **ל'בית הספר למלאכה - שערי תורה'**. יעקב גולדמן למד ולימד עבודות מתכת במוסד זה ואחר-כך עבד גם בכמה בתי-חרושת בתל-אביב.

בתחילת שנת תרע"ד (1914) הוזמן לנהל את בית הספר והעמיד דור של חניכים שבהמשך עמדו בראש מפעלים חשובים בארץ.

עד לפני זמן לא רב, ניתן היה לזהות על שער בית הספר ברחוב אלעזר, את סמל 'המחוגה והסרגל' גם הם עשויים ברזל.

והנה מעשה שהיה: בבית המלאכה החל מר יעקב גולדמן לייצר קופות וארונות ברזל העמידות בפני אש. כל"ג בעומר של אותה השנה, בנוכחות מאיר דיזנגוף וותיקי הישוב בארץ, באה כל תל אביב הקטנה לצפות במדורה מיוחדת במינה: בלב המדורה הוצבה קופת ברזל שייצר גולדמן, אז בחור צעיר בן 18, ובתוכה מגילת 'קהלת'! חברת ביטוח, שגולדמן ביקש לשכנעה לרכוש את הכספות, ביקשה לבדוק את עמידותה. ואכן, בבוקר התברר שהקופה והמגילה בתוכה לא

"כמה אני צריך ללחום נגד עצמי. להחזיק באמונה פנימית בגדלות נשמתי. וגדולה זו אין לה שייכות להמעשים, היא גדולה מצד עצמה, מצד סגולתה..."

(הרב קוק, חדריו)

באור צעיר

בראי"ה ובהתבוננות פנימית

אמן ✓ או סמיילי

"על עצבות
ושמחה"
(חלק ה)

אם רק היינו מסיימים את כל המצוות, היינו מסמנים ✓ גדול ונחים. האמנם?

ישנו דבר אחד שיתכן ויחסר. ומבלעדיו יחסר אפילו למי שמקיים את כל המצוות. והוא השמחה. הגלות באה: "תחת אֲשֶׁר לא עֲבַדְתָּ אֶת ד' אֱלֹהֶיךָ בְּשִׂמְחָה". למה זה כזה קריטי?

לפעמים קיימת בתוכנו הרגשה שהחיים והתורה הם רק סימון ✓ ברשימת מטלות: לקום מוקדם (✓ גדול כמובן), להתפלל, ללכת ללמוד או לעבוד. אבל האמת היא שמעבר ל"מה" עשית - יש את ה"איך" עשית. שמשנה הרבה יותר, כמו צורת ההגשה או פתק שנוסוף למשלוח המנות.

עבודת ד', וקיום מצוות בלי ולהוקיר את הזכות לעשותן - מסמנת שאין חיבור לד'. בדומה למי שעוזר לחבר רק כי "לא נעים".

אבל האמת היא, שקצת עבדתי עליכם עם השאלה. כי מי שלא שמח במה שהוא עושה - זה בגלל

שלפחות חלקית בתוכו, הוא לא מזדהה ורוצה בו,

ולכן כל הזמן הוא יתקל בקשיים פנימיים לעשותו. כי מה שעושים מהכרח - מעורר התנגדות.

"...למודי חובות... אין העולם חפץ לקבל, ואם הוא מקבל - נשאר בלב טינא על המעורר הראשי לידיעת החובה..." (קובץ ג' שני").

לכן, הדרך להגביר בתוכנו את הרצון והכח לקיום התורה והמצוות היא - להזדהות איתם ולשמוח בהם. כמו שבקלות נרצה להתאמץ לעשות דבר שהוא בעל ערך בעינינו או לעזור למי שאוהב אותנו ומטיב לנו.

"רק כשיתענג האדם וישמח במעשה הטוב והישר - אז יהיה חרוץ לעשותם בתכלית שלמותם ולהוסיף עליהם מדי יום ביומו... אז הם מתבססים באדם להיות קבוע בדרכי האל" (אדר היקר, עקבי הצאן "העונג והשמחה").

לכן בפורים, מתוך השמחה הגדולה ואהבה לד' שהיתה, ישראל חזרו וקבלו את התורה מרצונם. ולכן השמחה היא המפתח להצלחה.

מוזמנים לשאול ולהגיב בכל עניין. עומר דוידוביץ omerymh@gmail.com

אורחים לשבת

לא שועה היה לתחינתו, למאבקו? אולי נחה עליו רוחותיהם של נביאי ישראל, מאורות של אמת וצדק, גמול על כי פסע תמיד לאורם, וייתכן, כי באמת איננו חייבים במאמץ לפענח את כוחו הרוחני של הרב זצ"ל, די לנו אם נסתפק בכך שזיכרו לא יישכח בקורות ישראל. ואנו, בני משפחות סטבסקי, רוזנבלט ואחימאיר, תמיד נזכור, ונודה!

יעקב אחימאיר עתונאי ישראלי בכיר איש טלוויזיה ורדיו, חתן פרס ישראל בתקשורת.

צדק. יהיו שיאמרו, ואף יצדקו במידה רבה שהרי הכותב מוקיר מאד את הרב קוק זצ"ל. שהרי בימים קשים מאד, לפני שנים, התאמץ להתיר את חבל התלייה מצווארו של אברהם סטבסקי שנידון למוות, על 'חלקו' כביכול ברצח חיים ארלחזרוב, וזוכה! אף סטבסקי ושניים מחבריו זוכו: צבי רוזנבלט ואבי היקר אב"א אחימאיר, זכרם לברכה.

חידה ?

ציינו ביטוי מודגש וייחודי בסיומם של שניים מחומשי התורה שמשמעותו הורחבה והועמקה באחד מספרי מן הרב זצ"ל והמאפיינים מאד את הגותו!

הפתרון לחידה הקודמת: בצלאל בן אורי למטה יהודה - ואהליאב בן אחיסמך למטה דן. מן הרב זצ"ל מעודד באגרותיו המרתקות את פרופ' ב' שץ להקמת האגודה לאומנות ושמה - "בצלאל".

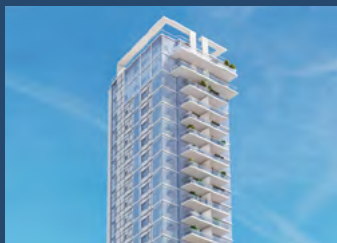
חילופי האיגרות בין הרב לבין אבי, הם מסמכים מרגשים ביותר, עתירי אהבה, והערצה ללא גבול. הרב היה לי תמיד לדמות מופת, קטונתי מלהרעיף שבחים על דמותו. נותרה חידה גדולה, בלתי מפוענחת: מאין שאב את אמונתו ואת בטחונו בזכאותם של הנאשמים? לו בית המשפט היה דוחה את הערעורים, כיצד היה הרב מתייצב זקוף קומה לפני עמו, אם ח"ו הקב"ה

PERI VIEW בת-ים

להתקרב לעיר, להתחבר לים

בניין מגורים יוקרתי במרכז הסיטי החדש של בת-ים. בעל מפרט טכני עשיר עם 34 קומות - 2 קומות מסחה, 7 קומות משרדים מדהימים ו-25 קומות מגורים עם דירות 2,3,4,5 חדרים ופנטהאוז. באו ליהנות מנוף עוצר נשימה המשקיף על חופי העיר, ממבחר דירות במחירים אטרקטיביים וממיקום מושלם בקרוב לצירי תנועה מרכזיים, בקרבה לרכבת הקלה ובמרחק 5 דקות הליכה לים.

דירות 3 חדרים

החל מ- 1,390,000 ₪

דירות 4 חדרים

החל מ- 1,590,000 ₪

***5066**

בכפוף לתקנון החברה. הדמיה להמחשה בלבד. טלח.

'בית הרב' | וזאת לראי"ה (ע"ר)

רח' הרב קוק 9 ירושלים 9131002. טל' 02-623-2560

www.beit-harav.org.il

beitharavkook@gmail.com

תום היקום של תנועת אורות אברהם

אורות אברהם

מוסיפים אור

רח' גולדה מאיר 7, קומה 1, בית עליאש. נס ציונה

www.orotavraham.com

טלפון 052-388-3322

timor@eldadperi.co.il

יוצא לאור ע"י 'אורות אברהם' בשיתוף ישיבת ההסדר והגרעין התורני ראשון לציון ו'בית הרב' ירושלים ת"ו

עריכה: הרב יוחנן פריד | עימוד ועיצוב: סטודיו דראור

מדור הילדים ואור צעיר: כתיבה ועריכה: אביטל לוי והרב עומר דוידוביץ', איור: רגנה אנסבכר. ייעוץ פדגוגי - ד"ר רונאל עטייה ('אורות ישראל')